

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету педагогічної освіти

Д.Д.Гершок

2023 р

ПРОГРАМА

ДЕРЖАВНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА. СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

для студентів
спеціальності 016 «Спеціальна освіта» (ОР Бакалавр)

Кваліфікація: бакалавр спеціальної освіти, практичний психолог

Денна та заочна форма навчання

2022-2023 навчальний рік

Програма державного кваліфікаційного іспиту «Корекційна педагогіка. Спеціальна психологія» розроблена для студентів освітнього рівня бакалавр, спеціальності 016 «Спеціальна освіта».

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Кафедра спеціальної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Андрейко Б.В., кандидат психологічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти

Породько М.І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри спеціальної освіти

Протокол № 7 від «03» квітня 2023 року

Завідувач кафедри _____ проф. Островська К.О.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на навчально-методичній комісії факультету педагогічної освіти

Протокол № 5 від «04» квітня 2023 року

Голова НМК _____ доц. Нос Л. С.

ЗАТВЕРДЖЕНО Вченою радою факультету педагогічної освіти

Протокол № 8 від «04» квітня 2023 року

Голова _____ доц. Герцюк Д.Д.

1.1. Пояснювальна записка

Державний кваліфікаційний іспит «Корекційна педагогіка. Спеціальна психологія» є одним із видів підсумкової атестації випускників, що має на меті узагальнити і визначити рівень професійної компетентності випускників бакалаврату до професійної діяльності за фахом.

Програму державного кваліфікаційного іспиту «Корекційна педагогіка. Спеціальна психологія» розроблено з урахуванням теоретичних знань та практичних вмінь майбутніх фахівців спеціальності «Спеціальна освіта».

Основна мета державного кваліфікаційного іспиту випускника першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності «Спеціальна освіта» - визначити професійні знання випускника до зазначених в освітньо-професійній програмі результатів навчання та їх готовності до самостійної професійної діяльності за фахом.

Фахові компетентності спеціальності (ФК), якими мають володіти випускники освітнього рівня бакалавр

СК.-2 *Спеціально-методична (відповідно нозології).* Здатність до застосування психолого-педагогічних, корекційно-методичних та фахових знань; вміння відбирати і систематизувати діагностичний, корекційно-педагогічний матеріал з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей тих, хто навчається; здатність застосовувати відповідні методи, прийоми, форми, засоби реабілітації і корекційного навчання та виховання; досвід організації корекційно-педагогічного і навчально-реабілітаційного процесів; формування системи дидактико-методичних знань і умінь; здатність удосконалювати власну професійну діяльність. Здатність здійснювати освітньо-корекційний процес з урахуванням психофізичних, вікових особливостей та індивідуальних освітніх потреб осіб з порушеннями розвитку (мовлення, слуху, зору, інтелекту, опорно-рухового апарату тощо) в спеціальних та інклюзивних дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах; реабілітаційних установах тощо.

СК.-3 *Комунікативно-педагогічна (відповідно нозології).* Здатність до застосування знань основних принципів, правил, прийомів і форм педагогічної комунікації; вміння використовувати різноманітні інформаційні джерела та способи отримання інформації у професійних цілях, продумано й виважено будувати процес корекційно-педагогічного спілкування; здатність налагоджувати продуктивну професійно-корекційну і навчально-реабілітаційну взаємодію, суб'єкт-суб'єктну комунікацію.

СК.-4 Проектувальна (загальна та з урахуванням нозологій). Здатність до застосування знань основних видів і технологічних підходів до планування власної професійно-корекційної діяльності відповідно до порушень психофізичного розвитку та з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей особи; вміння здійснювати поточне планування, визначати умови його практичної реалізації, вміння планувати, організовувати і результативно здійснювати корекційно-педагогічний процес у загальноосвітніх та спеціальних закладах освіти з інклюзивним та інтегрованим навчанням з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей дошкільного та шкільного віку.

СК.-5 Організаційна (відповідно нозологій) Здатність до застосування знань основних правил організації навчального, корекційного, навчально-реабілітаційного процесів; вміння раціонально організовувати власну корекційно-педагогічну діяльність, самостійно контролювати її результативність, удосконалювати систему самоорганізації на основі сучасних корекційно-педагогічних технологій.

СК.-6. Психологічна компетентність (відповідно нозологій). Здатність до застосування сучасних знань про особливості розвитку дитини як суб'єктів навчального, корекційно-освітнього і навчально-реабілітаційного процесів на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку і дизонтогенезу. Складниками психологічної компетентності є диференціально-психологічна, спеціально-психологічна, нейропсихологічна, психолінгвістична тощо.

Здатність до застосування знань про психологічні механізми навчання та виховання дитини задля забезпечення спрямованої соціалізації та інтеграції особистості з порушеннями психофізичного розвитку.

СК.-7. Медико-біологічна компетентність (загальна та відповідно до нозологій). Здатність до застосування професійних медико-біологічних знань і практичних умінь і навичок, які є теоретичними основами побудови змісту корекційного, навчально-реабілітаційного процесу відповідної освітньої галузі. Здатність оцінити структуру дефекту при психофізичних порушеннях (мовлення, інтелекту, функцій опорно-рухових та сенсорних систем); потенційні можливості розвитку різних сторін особистості кожної з категорії дітей з такими порушеннями; здатність оцінити клініко-фізіологічні особливості і закономірності фізичного і психічного розвитку дітей з мовленнєвими, сенсорним, інтелектуальними порушеннями.

Складниками медико-біологічної компетентності є анатоμο-фізіологічна, генетична, неврологічна, клінічна, психопатологічна тощо (складники компетентності заповнюються відповідно до нозологій).

СК.-8. Корекційно-зорієнтована компетентність. Здатність виконувати корекційну навчально-виховну роботу з профілактики, подолання вад психофізичного розвитку дітей з психофізичними порушеннями (залежно від нозології) у навчально-виховному, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації навчально-виховної діяльності. Володіння засобами та методами корекції пізнавальних психічних процесів, мовлення, сенсорних порушень, порушень опорно-рухових функцій, емоційно-вольової сфери в процесі виховання дітей. Здатність корекційно спрямовувати діяльність дитячого колективу, в якому є дитина/діти з психофізичними порушеннями. Здатність організувати інклюзивний дитячий колектив, створювати в ньому умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої суспільної інтеграції. Здатність здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з інвалідністю в різних типах закладів підпорядкованих МОН, МОЗ, Мінсоцполітики України.

Програмні результати навчання

РН 1. Знання про теоретичні аспекти особливостей розвитку і освіти людини, яка має обмежені можливості життєдіяльності, особливостей становлення і соціалізації її як особистості.

РН 2. Здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання задач спеціальності.

РН 3. Здатність продемонструвати знання та навички щодо проведення експериментів, збору даних та моделювання психологічних характеристик особи;

РН 4. Застосовувати принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН 5. Застосовувати сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей з особливими потребами з метою створення адекватних корекційних програм їх розвитку

РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методиками, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РН 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

РН 13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

- PH 14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти.
- PH 15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та технології.
- PH 18. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.
- PH 19. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.
- PH 20. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів.
- PH 21. Володіти культурою спілкування, його формами, способами, вербальними і невербальними засобами.
- PH 22. Створювати відповідний клімат у корекційно-педагогічному та інклюзивному середовищі

Державний кваліфікаційний іспит складається з трьох питань. До першого та другого питання при складанні екзаменаційних білетів включено матеріал теоретичного характеру. Третє питання передбачає вміння студента застосовувати теоретичні знання на практиці.

Така структура дає можливість творчо підійти до формування екзаменаційних білетів, охопити всі розділи з освітньо-професійної програми.

Зразок екзаменаційного білета:

Білет № _____

1. Категорії порушень розвитку, причини їх виникнення. Поняття про корекцію. Стратегії корекційної роботи.
2. Критичні періоди та чинники порушення психофізичного розвитку (внутрішньоутробний період, пологи, критичні періоди новонародженого). Ендогенні (хромосомні та генні аберації), екзогенні (фізичні, хіміко-біологічні) чинники порушення внутрішньоутробного розвитку.
3. Опишіть етапи психолого-педагогічного супровід аутистичної дитини в інклюзивному класі

Кожне питання містить структурні компоненти, що для випускника є орієнтиром або навіть умовним планом відповіді на екзамені.

1.2. Критерії та норми оцінювання

Оцінювати відповіді студентів необхідно за відомими ustalеними вимогами та нормами. Потрібно зважати на змістовність, аргументованість, творчий аспект відповіді, культуру мовлення, педагогічне бачення і конструктивний підхід випускника, його інтелект, вміння аналізувати, виділяти головні закономірності, висловлювати власні судження.

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

<i>Оцінка в балах</i>	<i>Визначення</i>	<i>За національною шкалою</i>
		<i>Екзаменаційна оцінка</i>
90 – 100	<i>Відмінно</i>	<i>Відмінно</i>
85-89	<i>Дуже добре</i>	<i>Добре</i>
75-84	<i>Добре</i>	
65-74	<i>Задовільно</i>	<i>Задовільно</i>
51-64	<i>Достатньо</i>	

Знання студента оцінюються за чотирибальною системою: "відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно".

Оцінка "відмінно" ставиться студенту в такому випадку: дана повна правильна і ґрунтовна відповідь на поставлене теоретичне питання; наведені всі необхідні методологічні, за необхідності графічні матеріали, які розкривають суть поставленого питання; проведено ґрунтовний аналіз проблеми та зроблені висновки в напрямі її вирішення.

Оцінка «добре» ставиться студенту в такому випадку: правильно і з достатньою повнотою викладено суть поставленого питання; приведені аргументи викладають суть поставленого питання в цілому; вирішувє поставлену задачу в повному обсязі; допущено несуттєві неточності у висвітленні поставлених питань.

Оцінка «задовільно» ставиться студенту в такому випадку: за загальні знання і розуміння основного матеріалу як теоретичної, так і практичної частини завдання; у відповідях немає чіткості, логіки і послідовності викладення матеріалу; не повністю висвітлено суть питання; зокрема, не вистачає необхідних аргументів, які розкривають суть поставлених питань.

1.3. Зміст програми державного кваліфікаційного іспиту

До першого та другого питання при складанні екзаменаційних білетів включено матеріал теоретичного характеру. Третє питання передбачає вміння студента застосовувати теоретичні знання при виконанні завдань практичного характеру: точність підбору завдань, ігрових вправ; вміння дати чітку інструкцію виконання та продемонструвати хід заняття

Корекційна педагогіка

Модуль 1. Основні теоретичні засади корекційної педагогіки

Тема 1. Основні поняття спеціальної педагогіки

Об'єкт, предмет, мета та завдання педагогіки (загальної, спеціальної). Галузі спеціальної педагогіки. Назвати принципи спеціальної освіти. Місце спеціальної педагогіки у системі педагогічних наук, зв'язок з іншими науками. Найважливіші правові документи, в яких закріплені права осіб із особливими потребами. Засоби навчання у системі спеціальної освіти. Форми організації спеціального навчання.

Категорії порушень розвитку, причини їх виникнення
Поняття про порушення у розвитку. Причини виникнення порушень психофізичного розвитку. Види класифікацій порушень психофізичного розвитку. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням зору. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням слуху. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням опорно-рухового апарату. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням інтелекту. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням емоційно-вольової сфери. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням мовлення.

Підбір та поєднання методів навчання та виховання дітей із порушеннями розвитку. Методи роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку із психофізичними порушеннями

Тема 2. Інклюзивна освіта

Історичний розвиток інклюзивної освіти. Основні моделі інвалідності. Особливості формування інклюзивної освітньої політики в Україні. Основні міжнародні нормативно-правові документи, дотичні до питань інвалідності. Універсальний дизайн у навчанні. Індивідуальна програма розвитку. Диференційований підхід до дітей з порушеннями психічного розвитку в інклюзивному освітньому процесі. Діти з сенсорними порушеннями в інклюзивному освітньому процесі. Діти з порушеннями опорно-рухового апарату в інклюзивному освітньому процесі. Структура та завдання діяльності інклюзивно-ресурсних центрів. Функції інклюзивно-ресурсних центрів.

Тема 3. Галузі спеціальної педагогіки

Предмет і завдання тифлопедагогіки, її місце в системі педагогічних знань. Особливості зорового сприйняття у дітей з порушеннями зору. Психолого-педагогічне обстеження дітей з порушеннями зору. Форми організації спеціального навчання

Предмет і завдання сурдопедагогіки, її місце в системі спеціальної освіти. Розвиток слухового сприйняття у дітей з порушеннями слуху. Форми організації спеціального навчання.

Предмет і завдання ортопедагогіки, її місце в системі педагогічних знань. Форми організації спеціального навчання. Особливості методики фізичної реабілітації при захворюваннях і травмах периферійної нервової системи.

Тема 4. Особливості корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми із аутизмом

Основні ознаки аутизму. Класифікація розладів спектру аутизму за ступенем тяжкості. Корекційно-виховна робота з аутичними дітьми: встановлення емоційного контакту, розвиток активного й усвідомленого ставлення до світу, просторово-часова організація середовища, вироблення стереотипів поведінки. Психолого-педагогічне обґрунтування змісту освіти в школі для дітей з аутизмом в умовах інклюзивного навчання. Сучасні методики навчання і соціалізації дітей з аутизмом. Перспективи професійної реабілітації та соціальної адаптації осіб з аутизмом. Особливості пізнавальної сфери і психомоторної функції дитини: особливості уваги, сприймання, пам'яті, мислення, мовлення; особливості психомоторної сфери (стан тону, загальної моторики, дрібної моторики, зорово-моторної координації, моторна швидкість, пластичність, рухове наслідування, тактильний контакт). Технологія виявлення особливостей розвитку дитини, визначення її потреб для подальшої розробки корекційно-розвивальної стратегії.

Тема 5. Вікова та педагогічна психологія

Вікові особливості розвитку психіки людини від народження до молодшого шкільного віку. Вікова періодизація психічного розвитку людини. Поняття про сенситивні та критичні періоди розвитку. Психічний та особистісний розвиток дитини від народження до вступу в школу. Розвиток пізнавальних психічних процесів в ранньому віці. Мовленнєвий розвиток у ранньому дитинстві. Види та значення рольової гри в дошкільному віці. Готовність дитини до навчання в школі. Особливості розвитку дитини молодшого шкільного віку. Адаптаційні проблеми молодшого школяра. Психологічні особливості засвоєння учнями знань і понять та формування умінь і навичок.

Основна література

1. Бондар В. І. Інклюзивне навчання та підготовка педагогічних кадрів для його реалізації. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. 2010. Вип. 15. – С. 39–42.
2. Сфімова С. М., Колупаєва А. А., Найда Ю. М. Налагодження партнерських стосунків з родинами. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навч.-метод. посібник / за заг. ред. Л. І. Даниленко. Київ, 2007. – 128 с.
3. Островська К. О. Соціальна адаптація дорослих осіб з загальними розладами розвитку: навч. посібник. Львів: Тріада плюс, 2012. 576 с.
4. Підготовка до школи дітей з особливими потребами в умовах сім'ї: поради батькам / В.І. Бондар та інші за редакцією В.Л. Бондаря, В.В. Засенка. – К.: Науковий світ, 2005. – 256 с.
5. Синьов В. М. Психолого-педагогічні проблеми дефектології та пенітенціарії. Київ: «МП Леся», 2010. – 779 с.
6. Синьова Є.П. Тифлопсихологія / Є.П. Синьова - Київ, 2004. — 213 с.
7. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / За ред. академіка В.І. Бондаря. — Луганськ: Альма-матер, 2003. — 436с.
8. Ферт О., Рибак Ю. Гіперактивна дитина в класі. Стратегії реагування та організації навчального середовища. Методичні рекомендації. *Серія «Інклюзивна освіта: Крок за кроком».* USAID. Україна. Київ, 2015. – 21 с.
9. Ферт О.Г. Індивідуальний підхід до корекції поведінки дітей з гіперактивним розладом з дефіцитом уваги в інклюзивному освітньому процесі. Науковий часопис. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Збірник наукових праць. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2017. Серія 19. Вип. 33. – С. 348-362.
10. Ферт О.Г. Особливості планування навчально-виховного процесу для дітей з гіперактивністю та дефіцитом уваги. Науковий часопис. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Збірник наукових праць. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. Серія 19. Вип. 37. – С. 128-135.
11. Хрестоматія з сурдопедагогіки /за ред. Фомічової Л.І., Київ, 2003. — 262 с.

Спеціальна психологія

Тема 1. Спеціальна психологія як галузь наукового знання.

Предмет та завдання спеціальної психології. Спеціальна психологія як відгалуження дефектології та як самостійна галузь наукового знання. Зв'язок спеціальної психології з науками медичного, психологічного та

педагогічного спрямування. Основні категорії спеціальної психології. Порушений розвиток (дизонтогенез), структура порушеного розвитку: первинний, вторинний дефекти та взаємозв'язки між ними. Категорія дітей з особливими потребами. Корекція. Компенсація та її рівні: біологічний, психологічний, соціально-психологічний, соціальний. Декомпенсація та псевдо компенсація. Опирання на більш збереженні функції. Соціальна реабілітація, габілітація, соціальна адаптація. Поняття «інвалід» та «інвалідизація».

Тема 2. Історія розвитку спеціальної психології.

Становлення спеціальної психології в Європі та США. Історичні нариси становлення спеціальної психології в Україні та Росії. Діяльність Лікарсько-педагогічного інституту (м. Київ) під керівництвом І.О. Сікорського. Внесок Л.С. Виготського у розробку дефектології та спеціальної психології. Внесок І.О. Соколянського у розвиток тифлосурдопедагогіки. Сучасний етап розвитку спеціальної психології: від ізоляції до інтеграції та інклюзії. Досягнення та пріоритети.

Тема 3. Загальна характеристика розладів психофізичного розвитку та їх причини.

Розуміння норми та патології у психофізичному розвитку особистості. Поняття про нормальний та порушений розвиток. Критерії нормального розвитку за Л. Пожар. Умови нормального розвитку за О.Р. Лурією. Основні параметри аналізу та основні форми дизонтогенезу (за Ушаковим, ковальовим; за Лебединським). Закономірності дизонтогенезу. Критичні періоди та чинники порушення психофізичного розвитку. Ендогенні (хромосомні та генні аберації), екзогенні (фізичні, хіміко-біологічні) чинники порушення внутрішньоутробного розвитку. Чинники, пов'язані із протіканням пологів Чинники, пов'язані з періодом раннього дитинства: Психосоціальні – психологічні та чинники найближчого соціального оточення, які можуть ускладнювати порушений розвиток. Кризові періоди дитинства.

Тема 4. Діагностика відхилень у психофізичному розвитку.

Принципи психологічної діагностики дітей з особливими потребами (Виготський, Рубінштейн, Волков, Козьявкін). Методи психологічної

діагностики дітей з особливими потребами (спостереження, опитування, метод катамнестичної бесіди, експеримент, тестування, аналіз продуктів діяльності). Психодіагностичні методики та техніки для вивчення особливостей дітей з особливими освітніми потребами. Вимоги до складання психолого-педагогічного заключення та основні його складові.

**Тема 5. Психологічний супровід людей з обмеженими
можливостями, напрямки виховання, вивчення особливостей і навчання
ДЗОП (дітей з особливими потребами):**

Моделі реабілітації людей з особливими потребами (медична, соціальна, політична, модель «культурного плюралізму»). Психологічний супровід ДЗОП. Основні напрямки виховання і навчання дітей з особливими потребами. Особливості психофізичного розвитку осіб з вадами слуху (порушення моторики, перцептивні особливості, особливості уваги, пам'яті, мовлення, інтелектуальної сфери, емоційно-вольової сфери, особистісні особливості, особливості міжособистісних взаємин). Особливості розвитку, навчання і виховання дитини з вадами зору. Класифікація порушень зорової функції та причини її виникнення. Закономірності психофізичного розвитку дітей з вадами зору. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості з вадами мовлення. Чинники порушення мовлення та класифікації мовленнєвих вад (види усних мовленнєвих порушень, види письмових мовленнєвих порушень). Особливості психофізичного розвитку дітей з вадами мовлення. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості з аутизмом. Аутизм в категоріях МКХ. Психологічні особливості осіб із розладами спектру аутизму. Особливості пізнавальної сфери дітей із розладами спектру аутизму. Особливості розвитку особистості та емоційно-вольової сфери дітей із розладами спектру аутизму. Методи роботи з дітьми з аутизмом. Психологічна та психотерапевтична допомога батькам дітей з особливими освітніми потребами, спрямована на зміну емоційних станів та переживань. Концепція нової парадигми послуг, психологічної та психотерапевтичної допомоги для батьків дітей з особливими освітніми потребами. Психологічна та психотерапевтична допомога батькам дітей з особливими освітніми потребами, спрямована на зміну емоційних станів та переживань.

Рекомендована література

1. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наукових праць. — К.: Університет «Україна», 2010. — № 7(9). — 561 с.
2. Андрейко Б.В., Островська К.О. Психотерапевтична робота з батьками дітей з особливими потребами з використанням короткотермінової терапії

- зосередженої на вирішенні BSFT//Психологічний часопис. Науково-практичний журнал Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. № 1(5). 2017. С. 5-17.
3. Андрейко Б.В. Основні аспекти формування класифікації порушення розвитку дитини / Андрейко Б.В. // Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. Вип. 33. 2016. С. 24-34.
  4. Бондар Є.О. Виховання осіб з психофізичними вадами як соціальна проблема / Є.О. Бондар // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. пр. — К.: Університет "Україна", 2004.
  5. Бондар В.І., Золотоверх. Історія олігофренопедагогіки: Підручник. — К.: Знання, 2007. — 375 с.
  6. Гошовська Д.Т. Спеціальна психологія та методика педагогічно-корекційного тренінгу: [навчально-методичний посібник] / Д.Т.Гошовська. - Луцьк, 2011. —С.29-67.
  7. Бочелюк В.Й., Турубарова А.В. Психологія людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. — К. : Центр учбової літератури, 2011. — 264 с.
  8. Дефектологічний словник: навчальний посібник / За редакцією В.І. Бондаря, В. М. Синьова. — К.: «МП Леся», 2011. — 528 с.
  9. Єжова Т. Є. Соціальна реабілітація дітей-інвалідів : навч. Посіб. / Т. Є. Єжова. — К. : Київ. Ун-т иф. Б. Грінченка, 2011. — 284 с.
  10. Ілляшенко Т. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітній школі / Т. Ілляшенко // Соціальний педагог — 2009 №5 (29). С. 26-33.
  11. Колишкін О. В. Вступ до спеціальності «Корекційна освіта»: навч. посіб. / О. В. Колишкін. — Суми: Університетська книга, 2014. — 392 с.
  12. Логвінова І. П. До проблеми формування невербальних засобів комунікативної діяльності дітей із розладами спектра аутизму / І. П. Логвінова // наук.-метод. журнал «Логопедія». — 2011. — № 2. — С. 40–44.
  13. Мамічева О.В. Психологічні аспекти формування професійної стійкості дефектолога / Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова: зб. наук. пр. / за ред. В. М.Синьова. — К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. — № 19. — Сер. 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. — С. 297–301.
  14. Островська К. О. Аутизм: проблеми психологічної допомоги. Навчальний посібник, 2006. — Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. — 110 с.
  15. Островська К.О. Засади комплексної психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом : Монографія / Островська К.О. — Львів: Тріада плюс, 2012. — 520 с.
  16. Островська К.О. Терапія і навчання аутичних дітей// Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. Збірник наукових праць. — №1 (3). — К.: Університет «Україна», 2004. — С.528–534.

17. Островська К.О. Методи діагностично-корекційної роботи з дітьми з аутизмом / К.О. Островська // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць. – 2017. – Вип. 9,Т. 1. – Кам'янець-Подільський, «Медобори-2006», 2017. – с.156-167.
18. Островська К. О. Особливості поведінки дітей з аутизмом у грі з ровесниками / К.О. Островська, І.П. Островський, Х.Я. Сайко // Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої – Вип. 41.– Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018 .– С. 240-251.
19. Островська К. О. Особливості профорієнтації підлітків з аутизмом / К. О. Островська, І.П. Островський, Х.Я. Сайко // Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої – Вип. 39.–Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018 .– С. 206-220.
20. Савчук Л. Нові підходи до надання освітньо-корекційних послуг дітям з особливими освітніми потребами / Л. Савчук // Дефектолог № 5 (41) 2010. С. 6-9
21. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. — Частина І. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007. – 238с.
22. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. — Частина 2. Навчання і виховання дітей. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – 224 с.
23. Чуприков А.П. Розлади спектра аутизму: медична та психолого-педагогічна допомога/ А.П. Чуприков, Г.М. Хворова // - Львів: Мс, 2012. – 184 с.
24. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. Логопедія (корекційна робота при дислалії) : Навчальний посібник / М. К. Шеремет, О. В. Ревуцька. – К., 2009., - 244 с.
25. Шеремет М. К Проблеми та перспективи спеціальної освіти: // 36. наук. Пр. Кам'янець-Подільського державного університету: серія соціально-педагогічна; випуск 7 / За ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. – Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В. С, 2007. – С. 101 – 103.
26. Шульженко Д.І. Аутизм не вирок / Шульженко Д.І. – Львів, 2010. – 224 с.
27. Шульженко Д. І. Основи психологічної корекції аутистичних порушень у дітей: Монографія / Діна Іванівна Шульженко. – Київ, 2009. – 385 с.
28. Шульженко Д. І. Психологічна корекція аутичних дітей в умовах інклюзивного навчання / Д. І. Шульженко //Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. пр. / за

- ред. П. Н. Таланчука. – № 6 (8). – К.: Університет «Україна», 2009. – С. 194–203.
29. Островська, Л. Т. Музичко, Б. В. Андрейко Розроблення технологій психотерапії та реабілітації внутрішньо переміщених осіб та учасників ООСК. О. Островська, Л. Т. Музичко, Б. В. Андрейко <https://ksse.pwsz.konin.edu.pl/wp-content/uploads/2021/06/KSSE-63.pdf> Wydawca Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie Vol.6, N3
30. Andreyko B.V. The emotional state of parents in the structure of the stages of the experience of having a child with developmental disabilities / Andreyko B.V. // Journal of education culture and society. Wroclaw University. VOL 6, № 2. 2016. С. 150-157.
31. Andreyko B.V. Psychological analysis of sociogram and biographical method for investigating parents of children with special educational needs disabilities / Andreyko B.V., Subashkevych I.R. // Journal of education culture and society. Wroclaw University. Vol. 11, № 2. 2020. С. 114-120. Link: <https://jees.pl/index.php/jees/issue/current>
32. Kateryna Ostrovska, Sophia Grabovska. Motivation readiness of children to school in nuclear and single parent families // Journal of Education Culture and Society.– 2015. – No. 2. –P. 141-150

Питання до комплексного державного іспиту з Корекційної педагогіки. Спеціальної психології

1. БЛОК 1

1. Спеціальна педагогіка. Об'єкт, предмет, мета та завдання педагогіки (загальної, спеціальної). Галузі спеціальної педагогіки. Назвати принципи спеціальної освіти. Місце спеціальної педагогіки у системі педагогічних наук, зв'язок з іншими науками.
2. Основні міжнародні нормативно-правові документи, дотичні до питань інвалідності.
3. Категорії порушень розвитку, причини їх виникнення. Поняття про корекцію. Стратегії корекційної роботи.
4. Система раннього виявлення та корекції відхилень у розвитку дітей. Організація ранньої допомоги дітям з порушеннями розвитку.
5. Основні групи дітей зі складними порушеннями та значення їх психолого-педагогічного вивчення. Засоби навчання у системі спеціальної освіти.
6. Завдання психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини зі складними порушеннями.
7. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням зору та слуху.

8. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням опорно-рухового апарату.
9. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням інтелекту.
10. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням емоційно-вольової сфери.
11. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням мовлення.
12. Історичний розвиток інклюзивної освіти. Основні моделі інвалідності.
13. Диференційований підхід до дітей з порушеннями психічного розвитку в інклюзивному освітньому процесі.
14. Діти з сенсорними порушеннями в інклюзивному освітньому процесі.
15. Діти з порушеннями опорно-рухового апарату в інклюзивному освітньому процесі.
16. Структура та завдання діяльності інклюзивно-ресурсних центрів. Функції інклюзивно-ресурсних центрів.
17. Предмет і завдання тифлопедагогіки, її місце в системі педагогічних знань. Особливості зорового сприйняття у дітей з порушеннями зору.
18. Психолого-педагогічне обстеження дітей з порушеннями зору. Форми організації спеціального навчання.
19. Предмет і завдання сурдопедагогіки, її місце в системі спеціальної освіти. Розвиток слухового сприйняття у дітей з порушеннями слуху. Форми організації спеціального навчання.
20. Предмет і завдання ортопедагогіки, її місце в системі педагогічних знань. Форми організації спеціального навчання.
21. Основні ознаки аутизму. Класифікація розладів спектру аутизму за ступенем тяжкості.
22. Корекційно-виховна робота з аутичними дітьми: встановлення емоційного контакту, розвиток активного й усвідомленого ставлення до світу, просторово-часова організація середовища, вироблення стереотипів поведінки.
23. Особливості пізнавальної сфери і психомоторної функції дитини: особливості уваги, сприймання, пам'яті, мислення, мовлення; особливості психомоторної сфери (стан тону, загальної моторики, дрібної моторики, зорово-моторної координації, моторна швидкість, пластичність, рухове наслідування, тактильний контакт).
24. Технологія виявлення особливостей розвитку дитини, визначення її потреб для подальшої розробки корекційно-розвивальної стратегії.
25. Вікові особливості розвитку психіки людини від народження до молодшого шкільного віку.
26. Вікова періодизація психічного розвитку людини. Поняття про сенситивні та критичні періоди розвитку.
27. Психічний та особистісний розвиток дитини від народження до вступу в школу.
28. Розвиток пізнавальних психічних процесів в ранньому віці. Мовленнєвий розвиток у ранньому дитинстві.

29. Види та значення рольової гри в дошкільному віці. Готовність дитини до навчання в школі.
30. Адаптаційні проблеми молодшого школяра. Психологічні особливості засвоєння учнями знань і понять та формування умінь і навичок

БЛОК 2

1. Предмет та завдання спеціальної психології.
2. Галузі спеціальної психології.
3. Міжпредметні зв'язки спеціальної психології з іншими науками.
4. Історія розвитку спеціальної психології в Європі, США, Росії.
5. Історичні етапи розвитку спеціальної психології в Україні. Діяльність Лікарсько-педагогічного інституту (м. Київ) під керівництвом І.О. Сікорського.
6. Проективний метод як діагностична процедура. Загальна характеристика проєктивних методик: особливості, що відрізняють їх від інших методик (особливості стимульного матеріалу, поставленої перед респондентом задачі, обробки і інтерпретації результатів); переваги і недоліки
7. Внесок Л.С. Виготського у розробку дефектології та спеціальної психології.
8. Внесок І.О. Соколянського у розвиток тифлосурдопедагогіки.
9. Сучасна проблематика спеціальної психології в Україні.
10. Сучасний етап розвитку спеціальної психології: від ізоляції до інтеграції та інклюзії. Досягнення та пріоритети.
11. Процес компенсації та резервні можливості вищої нервової діяльності.
12. Розуміння компенсації на різних рівнях (біологічному, психологічному, психо-соціальному, соціальному);
13. Поняття «зона актуального розвитку», «зона найближчого розвитку».
14. Розуміння норми та аномалії у психофізичному розвитку особистості.
15. Умови нормального розвитку за О.Р. Лурією.
16. Складна структура дефекту.
17. Перетворення «мінусу» дефекту в «плюс» компенсації.
18. Основні параметри аналізу та основні форми дизонтогенезу (за Ушаковим, ковальовим; за Лебединським).
19. Закономірності дизонтогенезу (загальні, модально-специфічні, модально неспецифічні).
20. Критичні періоди та чинники порушення психофізичного розвитку (внутрішньоутробний період, пологи, критичні періоди новонародженого). Ендогенні (хромосомні та генні аберації), екзогенні (фізичні, хіміко-біологічні) чинники порушення внутрішньоутробного розвитку.
21. Чинники, пов'язані із протіканням пологів (передчасні або протерміновані пологи; затяжні чи стрімкі пологи, загалом – ускладненні, довгий безводний період під час пологів, пологові травми- ішемія, гіпоксія, ішемічно-гіпоксичне ураження ЦНС тощо).

22. Чинники, пов'язані з періодом раннього дитинства: хвороби, перенесенні в ранньому дитинстві (менінгіт, енцефаліт, кір, скарлатина тощо); інтоксикації, зокрема, лікарськими препаратами; травматичні ураження, зокрема, черепно-мозкові травми, пухлинні процеси, хронічні соматичні захворювання.
23. Психосоціальні – психологічні та чинники найближчого соціального оточення, які можуть ускладнювати порушений розвиток.
24. Принципи психологічної діагностики дітей з особливими потребами (Виготський, Рубінштейн, Волков, Козьявкін).
25. Методи психологічної діагностики дітей з особливими потребами (спостереження, опитування, метод катанестичної бесіди, експеримент, тестування, аналіз продуктів діяльності).
26. Вимоги до складання психолого-педагогічного заключення та основні його складові.
27. Психотерапевтична робота з батьками дітей з особливими потребами з використанням короткотермінової терапії.
28. Психологічна та психотерапевтична допомога батькам дітей з особливими освітніми потребами, спрямована на зміну емоційних станів та переживань.
29. Особливості роботи спеціального психолога з дітьми з психопатологічним синдромом. Особливості групової роботи практичного психолога з особливими дітьми.
30. Поведінка і способи психологічного супроводження дитини з тяжкими порушеннями мовлення

БЛОК 3

1. Виконайте психолого-педагогічне заключення на основні порушення дитини з ОП та опишіть його складові.
2. Організація діагностичної роботи в діяльності інклюзивно-ресурсного центру.
3. Моделі реабілітації людей з особливими потребами (медична, соціальна, політична, модель «культурного плюралізму»).
4. Психологічний супровід ДЗОП. Основні напрямки виховання і навчання дітей з особливими потребами.
5. Опишіть корекційно-розвивальну роботу із дітьми, які мають вади слуху.
6. Опишіть етапи соціально-психологічної адаптації дітей з порушеннями зору.
7. Корекція мовленнєвих і немовленнєвих порушень у дітей з вадами мовлення.
8. Способи корекції і реабілітації дітей із ЗПР.
9. Складіть та опишіть психолого-педагогічний супровід дітей із ЗПР
10. Класифікація аутизму в системі МКХ-10. Діагностичні критерії аутизму.
11. Рання діагностика аутизму.

- 12.Складання індивідуальної програми розвитку аутистичної дитини.
- 13.Психологічна роботи з батьками аутистичної дитини.
- 14.Особливості корекційної роботи з аутистичною дитиною.
- 15.Техніки ,які застосовуються під час терапії сенсорних розладів дітей-аутистів.
- 16.Особливості роботи з аутистичною дитиною за методом Шоплера.
- 17.Застосування програми ТЕАССН для адаптації аутистичних дітей.
- 18.Застосування методу відео тренінгу для допомоги родинам аутистичних дітей.
- 19.Опишіть етапи психолого-педагогічного супровід аутистичної дитини в інклюзивному класі.
- 20.Метод підтримувальної комунікації як метод налагодження продуктивної взаємодії з дітьми-аутистами; PECS (Picture Exchange Communication System) – альтернативна система комунікації з дітьми з розладами аутистичного спектру.
- 21.Методика PEP-R, А-PEP.
- 22.Приведіть приклад індивідуальної програми розвитку особливої дитини.
- 23.Складіть план діагностики дитини із розладами спектру аутизму шкільного віку.
- 24.Охарактеризуйте методи дослідження симультанних та сукцесивних процесів.
- 25.Способи корекції та вдосконалення вмінь у міжособистісній взаємодії у сім'ї. Продемонструйте вправи для роботи з батьками.
- 26.Продемонструйте вправи на покращення психоемоційних станів: шок, заперечення, почуття провини, гнів, агресія.
- 27.Продемонструйте вправи на покращення психоемоційних станів: фрустрація, сором, тривожність, фізична і психічна втома, депресія.
- 28.Опишіть фрагмент психотренінгу для батьків дітей з особливими потребам
- 29.Опишіть план діагностики інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку.
- 30.Опишіть план діагностики психоемоційного розвитку дітей дошкільного віку